Anul IV — Arad, Joi 21 August v. (3 Septemvrie n.) 1914. — Nr. 182

ABONAMENTUL
Pe an an . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și
ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrise nu se înapoiază.

Țăria noastră.

Arad, 20 Aug. 1914 v.

La ușa cabinetului meu de lucru bătu azi dimineață un fecior voinic pe care-l cunoscu-m astăvară într'un sat din jurul Lugojului. Ș-alt, cu fruntea calmă, cu ochii negri hotă-și și plini de bunătate, mă umplu de o sărbă-reească mândrie, când îl văzui intrând, și-ncând cu sine un tovarăș tot așa de voinic, ar cu ochi albaștri, ca floarea de in.

— Vă rugăm, să ne iertați, dle redactor. Am auzit, că sunteți aici, și de aceea am în-drăznit și noi. Că doar la sângele nostru tra-gem și noi, — unde păcatele să tragem? — și tare de tot glasul sângelui...

Și rămaseră tăcuți amândoi. Par'că ceva nedeslușit dar duios își arăta din când în când acirea între pleoapele lor, parcă ceva ciudat s revărsa asupra făpturii lor voinice îmbră-cându-o într'o gingășie de femeie, lăsându-și ș convingerea în forța de oțel a brațelor elora așezate cuviincios pe genunchi.

— Uite, noi plecăm la răsboi. Și cu aju-rul lui Dumnezeu o să ne batem și o să ne toarcem iar sănătoși acasă. Căci Mitru (și-l ătă pe cel cu ochii albaștri), are patru co-i, și-s sănătoși toți, trăiască-i Dumnezeu; n'am, că nu-s însurat... Acum, uite ce-i... noi suntem abonați la foaie. Că doar e foaia oastră, și ține cu noi și cere dreptate pentru i. Și cum suntem abonați, nu putem sta să cetim foaia. Și așa am cetit și ieri. Chiar am cetit și ceilalți steteau cu toții împrejur ascultau. Ceteam de steagul celor cari au cut ieri. Și lăcrimam cu toții, că sunt așa fericiți, să meargă cu tricolorul nostru în răsboi. Căci așa se cuvine: dacă e vorba să și murim unii, apoi măcar să murim cu ochii la steagul nostru românesc...

Și iarăși tăcere.

— Și uite, — continuă într'un târziu celălalt, — am mai cetit că frații de ieri au dat o sută de coroane pentru cei cari au rămas acasă. Am strâns și noi vreo câțiva creițari și iacă vi-i dăm dumneavoastră, eu o coroană și ortacul meu o coroană... Să-i puneți lângă ceilalți și să ajutați pe Românii rămași acasă. Dar numai pe Români, să știți, numai pe Români! Că bănișorii ăștia-s sudoare și trudă românească. Și sângele nostru tot sânge românesc e. Și ar fi blestem, dacă n'ar fi ajutorați „ai noștri" din cruțarea noastră...

Și plecară. Mă gândiam la îndărătnicia acestor oameni, cari nu vor să știe de nici un fel de transacție între rase și cari nici acum nu cunosc decât o singură lege stăpână pe sufletul lor: legea sângelui. Și steteam cuprins de revoltă împotriva împrejurărilor idioate, cari caută să sfarme această lege.

Ușa însă se deschise și alți doi voinici în aceeași uniformă de honvezi îmi intrară, cu aceeaș mândrie și bărbăție în înfățișare.

— Uite, domnule, noi suntem toți Român,i cât e regimentul... Și noi, domnule, am vrea, să ne avem un steag de al nostru. Că dacă au Ungurii și Nemții de-ale lor, de ce să n'avem și noi de-al nostru? Doar așa-i cu dreptate. Și apoi vrem, să se știe că noi suntem Români și nu suntem alt neam străin. Să nu se fă-liască alții cu țăria noastră, — cum le place dumnealor. Că unde biruim acolo zic, că ei au biruit, iar unde-i bat pe ei acolo zic, că noi Românii am fost fricoși și noi am fost bătuți. Să avem steag și unii și alții și apoi, să se va-

(Confiscat).

Lupta dela Cernăuți

Focul dela Noua-Suliță. — Întunecimea de soare. — Bejenie. — Martori oculari. — Cum fugă Rușii. — Învingem! — Muscalii în Cernăuți. — Vânzătorii.

Viena, 24 August. (K. B.) *Atacul unei ar-mate rusești de 20.000 de oameni, în partea cea mai mare călăreți, asupra granitei Bucovinei a fost respins lângă Noua-Suliță cu desăvârșire. Dușmanilor li s'au luat multe sute de prizonieri. Fuga sa nebună, a lăsat pe câmpul de luptă și mult material de răsboi..."*

Acesta e raportul scurt și cuprinzător ce l'a dat biroul corespondenței militare de răsboiu despre luptele, cari s'au purtat Dumineca trecută la granița Bucovinei în apropierea Cernăuțului. In felul acesta scurt dar limpede sunt spuse și știrile celelalte despre învingerile armatelor noastre în Serbia și Rusia. Se spune pe scurt adevărul, fără laudă și fără înfrumsețări, pe cari le aflăm în rapoartele ce le dă armata franceză sau cea rusească despre mișcările lor ostășești, cari sunt totdeauna neadevăruri iscodite anume, ca să astupe ochii popoarelor lor desnădăjduite. Am cetit multe rapoarte de acestea de ale noastre, care de care mai prețioase pentru norocul armelor noastre, dar mintea noastră se oprea numai la numărul arătat de morți, de răniți, de prinși și la mărimea prăzii de răsboi. Lupta de Dumineca trecută, care s'a purtat chiar sub ochii nostri ne-a făcut abia să înțelegem, câte taine sunt ascunse într'un astfel de raport scurt, câtă groază și câtă bucurie.

Minunile zilelor trecute s'au petrecut pe rând, care de care mai neașteptată, mai fioroasă. Intâi întunecimea de soare care s'a văzut Vinerea săptămânei trecute. Cine a mai văzut cândva, ca pe tainicul cer care ne acopere, mândrul soare să se măsoare cu luna, dovedindu-i par'că, că și el când vrea se poate preface în crai nou. In adevăr pe la două ceasuri după amiazi, oamenii cari se uitau tăcuți și înfiorați spre cer nu vedeau soarele ci un crai nou lucitor, care fugea ciudat pe după nori. Cei ce știu carte și cunosc pricina unei întunecimi de soare priveau minunea cerească liniștiți; țăranii dela sate însă îl vedeau plini de o groază neînțeleasă, căci după credința lor așa o minune cerească nu putea fi alt ceva decât prevestirea unor mari întâmplări. Și au avut drept și unii și alții. Cărturarii știau că luna rotindu-se în jurul pământului și ca aceasta și în jurul soarelui a ajuns pentru scurtă vreme între soare și pământ, oprind prin mărimea ei razele pe cari le trimite soarele pământului. Au avut drept însă și țăranii cari cred, că vârcolacii se mânâncă cu soarele întunecându-i lumina, iar aceasta se întâmplă numai atunci, când oamenii sunt amenințați de o cumpănă mare.

A doua zi, Sâmbătă, prevestirea s'a adeverit, mai cu seamă pentru țăranii din împrejurimea Cernăuțului. De dimineață s'a lățit vestea prin sate, care a ajuns și la Cernăuți, că dinspre Rusia se apropie de granițele Bucovinei trupe uriașe de oaste moscăciască. Pregătirile ce se făceau pe partea noastră adevereau vestea, iar seara cumpăna și-a început urgia. Trupele Rușilor cari au intrat fără împotrivirea grănicerilor noștri, retrași la întărituri, în Noua-Suliță întâia viteție ce au ispăvit-o a fost, că au dat foc la gară, poștă și la mai multe case. Locuitorii din Boian, începură pe loc să părăsească locuințele fugind spre Cernăuți.

Dela Cernăuți se vedea focul foarte bine. Cei slabi de înger, — în Cernăuți sunt foarte mulți de aceștia — n'au dormit noaptea întreagă. A doua zi, odată cu răsăritul soarelui, întreg orașul era în picioare. Neliniștea era cumplită, ea a devenit groază, când așa cam pe la 9 ceasuri dimineața, începură a sosi cele dintâi cârduri de trăsuri cu femei, copii și ceva mâncare, cari părăsiră Boianul, Mahalaua, Cotul Ostriței și Buda. Lumea agitată se îngrămădea pe la trăsuri întrebând mirată:

„Ce se întâmplă"?

„O început bătaia", răspundeau femeile prin plâns.

Rușii intrară în Boian și se apropiau spre Mahala. Pe la 10 ceasuri, tolocile orașului erau pline de trăsuri țărănești. Multe dintre ele, apu-

Prețul unui exemplar 10 fileri.

(Confiscat).

România.

Primim astăzi mai multe ştiri, importante, ce le dăm mai la vale, fără comentar. Cu deosebire în legătură cu depeşa contelui Tisza către ambasadorul Czernin, depeşă apărută mai de mult în ziarele din Bucureşti şi reprodusă abia azi de *un singur* **ziar maghiar, ţinem să declarăm, că noi nu ne ocupăm în articole prime cu depeşa anunţată, cum s'ar cuveni, deoarece în vremuri grele, ca acestea, ori ce părere sau manifestare individuală e lipsită de importanţă, având singur comitetul naţional dreptul să-şi spună cuvântul hotăritor şi de judecată asupra lucrurilor, cari se petrec.**

Accentuăm totodată, că în Ungaria, singur ziarul nostru stă sub cenzură prealabilă. Nici un alt ziar maghiar sau român nu este supus acestui control oficial.

Tisza—Czernin.

Primul ministru St. Tisza a trimis contelui Czernin următoarea depeşă:

„Sunt fericit să pot confirma ştirea că populaţiunea românească din Ungaria participă cu elan patriotic la marea sforţare ce facem pentru cauza ordinei, a civilizaţiei şi a libertăţii sud-estului european.

Românii noştri nu cedează nimănui în mişcarea eroică care a unit toate popoarele monarhiei în jurul tronului şi al patriei atacate. Rezerviştii merg la regimentele lor cu veselie, toţi, femei, copii, bătrâni îşi fac datoria cătră patrie. Manifestările de credinţă, scenele de fraternitate se repetă cu participarea şefilor celor mai în vază ai mişcării naţionale române, precum dnii Vaida şi Vlad. Marele adevăr pe care l-am propovăduit de un sfert de secol: solidaritatea de interese vitale ale raselor ungară şi română, se manifestează în criza actuală, criză glorioasă şi fecundă. Toate lucrurile mici, toate discordiile vieţii zilnice dispar în faţa marilor probleme puse de duşmanul comun. Monarhia întinerită începe o eră nouă de unire, de încredere şi de simpatie între toţi. Din fraternitatea de arme trebuie să iasă o fraternitate a păcii. Lupta şi gloria comună ne va da baza durabilă a unei situaţiuni deopotrivă, conformă exigenţelor necesare statului ungar şi dorinţelor legitime a naţionalităţii române. Mai e nevoe de spus că îmi voi da toate silinţele spre a atinge acest nobil scop? — T i s z a".

Contele Tisza despre neutralitatea României.

In cercurile din Budapesta se colportează ştirea, că primul-ministru contele **Tisza** *ar fi făcut în clubul partidului muncei următoarea declaraţie despre atitudinea României în actualul răsboiu european:*

— Din parte-mi declar că sunt deplin satisfăcut de atitudinea României. Prin neutralitatea ei armată România ne-a făcut servicii nepreţuite, ea apărându-ne graniţa dela sud împotriva unei invazii ruseşti. In consecinţă corpul nostru de armată din Ardeal a putut fi comandat pe câmpul de luptă.

Mai mult nu i se poate cere unui stat atât de mic şi într'o situaţie atât de expusă.

Mărturisesc că dacă aş fi Român, şi eu aş lua atitudine numai pentru neutralitatea României".

Rusia şi Sârbia.

Cetim în „Pester Lloyd", la loc aparent: „Dupăcum ni se comunică, pe Dunărea de jos s'au zărit *vapoare ruseşti cu muniţiune pentru Sârbia.* Se zvoneşte, că la gura Dunării se fac pregătiri pentru a se *transporta şi trupe ruseşti în Sârbia.*

Vestea aceasta o primim din locuri foarte serioase. Ceiace a văzut, cu ochii proprii, isvorul de unde ne vine ştirea, trebuia să vadă şi România. Se iveşte deci întrebarea: *ce atitudine va lua România faţă de aceste măsuri ale Ruşilor?* Va sta regatul român cu braţele încrucişate, ca un privitor pasiv al acestor lucruri?

N'avem cunoştinţă despre obligamente, ce-ar avea România în altă parte, cu privire la cazuri ca acesta. Dar ceiace ar fi datorinţa României, *faţă de sine însaşi,* în acest caz, nu e nevoie să se mai analizeze. O privire asupra hărţii europene, dela gurile Sulinei până la Belgrad, răspunde îndeajuns, la întrebarea noastră. *Nu-şi va de seamă România prea târziu despre datorinţele ei faţă de sine însaşi?* (Toate sublinierile sunt ale lui Pester Loyd. — N. Red.)

Răsboiul.

Germania.

A. T. U. anunţă din Berlin următorul co-municat oficial dela cartierul general despre o-peraţiunile armatei germane, cu data de 31 Au-gust:

Armata generalului Kluck a înfrânt în ţinu-tul Combles armata slabă franceză care ataca într'o parte. Armata generalului Bülow a zdro-bit armata foarte puternică franceză dela St. Quentin, dupăce cu ceva mai înainte în decur-sul înaintării a făcut prisonieri pe Englezii unui întreg batalion de infanterie. Armata genera-lului Hausen a înfrânt pe duşman la Aisne, în apropiere de Rethel. Armata principelui de Wür-tenberg, cu trupele de avangardă cari înainta pe valea Meusei, a reuşit să împrăştie pe duş-man, dar în faţa puterilor proaspete duşmane cari s'au adăugat şi au început să atace, a fost constrânsă să se retragă; mai târziu armata a trecut iarăş Meusa şi acum a luat drumul spre Aisne, nimicind fortăreaţa Les Ayvelles ce-i sta în cale. Armata moştenitorului de tron ger-man continuă să înainteze spre Meusa şi spre teritorul de peste această vale, dupăce a prins pe comandantul fortăreţei Montmedy, împreu-nă cu armata de pază a fortăreţei cu ocazia unui atac. Fortăreaţa a capitulat.

In răsărit învingerea deja anunţată a gene-ralului Hindenburg e cu mult de mai mare im-portanţă decât se credea până azi. Deşi trupe nouă duşmane s'au concentrat la Naidenburg duşmanul a suferit o înfrângere totală. Au fost nimicite 3 corpuri de armată germană şi au fost făcuţi prisonieri 60.000 de Ruşi, între cari şi generali. A luat ca pradă multe tunuri şi nume-ros material de răsboiu. Trupele duşmane cari au mai zăbovit în Polonia răsăriteană au înce-put să bată în retragere.

Germanii şi Ruşii.

Biruinţa pe care armatele germane au s-cerat-o în Polonia răsăriteană asupra armatei ruseşti care consta din 5 corpuri de infanterie şi 3 divizii de cavalerie, are o urmare cata-strofală pentru forţele ruseşti de răsboi. După ce armata rusească a fost învinsă pe linia Ortels-burg—Gilgenburg şi a fost strâmtorată în mla-ştinile dela Mazuri, trupele germane au fugărit-o cu acel scop strategic, ca să o împresoare din toate părţile şi să o silească la predare de arme. Deja când a sosit vestea că înaintea Ortels-burg-ului au fost făcuţi prisonieri 30.000 Ruşi se putea bănui soarta catastrofală a armatei ruseşti înfrânte. Bănuiala asta acum o confirm

---

că spre Corovia, Ceahor sau Voloca unde aveau neamuri sau cunoscuţi. Ceilalţi rămâneau în voia întâmplării. De pe dâmburi se desluşeau înfiorătoarele bubuituri de tunuri, iar cei cu ochi mai buni vedeau focul şrapnelelor şi al granatelor crăpând pe coasta dintre Boian şi Mahala. Lupta fierbea pe întreaga întindere dintre Boian şi Toporăuţi. Lumea din Cernăuţi îşi pierdu cumpătul.

După masă, pe la 2 ceasuri, sosi vice-primarul din Cotul Ostriţei Nichita Axani, studentul Ioan Axani, care înlocuieşte pe secretarul comunal şi un flăcău. Ei au fost cei din urmă cari au părăsit Cotul Ostriţei. Ca să-şi aleagă drumul cel mai sigur şi neprimejdios spre Cernăuţi, ei o apucară repede spre Ostriţa peste şoseaua Boianului peste câmp. Credeau că Ruşii nu vor fi atât de chiori ca să-şi îndrepte ghiulelele tocmai peste un câmp, pe care nu se afla nimica. Dar bieţii fugari îşi închipuiau prea mult despre artileria rusească, căci tocmai spre câmpul pe care fugiau ei era îndreptată canonada artileriei ruseşti. Crăpau şrapnelele şi granatele deasupra belţilor de se cutremura pământul. Şi pe întreg câmpul nu se afla nime decât aceşti 3 oameni, cari şi ei fugeau, fugeau de înghiţeau cărările. După o groază cumplită scăpă teafăr această armată de 3 oameni până la Ostriţa, unde se opriră ca să vadă câmpul lor de luptă peste care zadarnic sburau ghiulelele de canoane.

Neliniştea, ce i-a fost cuprins pe cei fricoşi, a fost potolită pe la 5 ceasuri după amiazi. Din spre câmpul de luptă sosi vestea, că ai noştri i-au învins pe Ruşi, alungându-i departe peste graniţă. Ca după un vis greu, toţi răsuflară uşor. Vestea se lăţi cu iuţeala fulgerului printre locuitorii Cernăuţului, ieşiţi cu toţii pe drumuri. Odată cu vestea începură şi poveştile, cari de cari mai ciudate şi mai încoronate. Deodată, par'că o apă care se rupe din iaz, mulţimea năvăleşte spre o stradă. In trăsuri ţărăneşti vin cei dintâi răniţi. Trăsurile abia îşi pot face loc de atâta lume curioasă. In trăsuri sunt cei răniţi uşor, la mână sau la picior. Ei şed tăcuţi pe fân şi se uită nepăsători la lumea care-i năcăjeşte cu strigăte. Pe feţele lor se vede oboseala şi răbdarea omului tare şi viteaz. La întrebările, cu cari sunt îngrămădiţi din toate părţile ei răspund scurt sau dau numai din cap.

„Ce ştiţi voi fricoşilor"? acesta-i răspunsul cel mai potrivit pe care-l cetim din ochii lor. Căruţele cu răniţi trec una după alta, întâi sosesc cei uşor răniţi, apoi cei răniţi mai greu. Aceşti din urmă stau culcaţi, câte unul sau câte doi pe fân, având sub cap perini dela ţărani. Dealungul drumului domni sau doamne aleargă la trăsuri cu ţigări, copturi, vin, întinzând celor bolnavi spre împrospătare. O samă primesc, mulţămind cu ochii, alţii fac semne de împotrivire şi nu se mişcă; sunt cei cu braţele rupte. Astfel se petrece această privelişte tristă până pe la 9 ceasuri sara. Deodată strajele încep să facă loc, împingând lumea spre trotuare. Ce să fie, se întreabă toţi, întinzându-şi capetele dealungul străzii ce duce la gară. Un sgomot asurzitor se ridică peste capetele sumedeniei de oameni. Vin Moscalii! Incunjuraţi de baionete, o ceată de soldaţi îmbrăcaţi în haine sur-gălbii, fără arme, trec pe dinaintea lumii, care strigă ca nebună. Sunt Moscalii luaţi prizonieri. Ei sunt tăcuţi şi par foarte năcăjiţi. Impărţiţi în două cete sunt la vre-o 200 de toţi. Soldaţii noştri cari îi duc sunt nespus de voioşi şi însufleţiţi. După aceştia urmează iarăşi trăsurile şi tramvaiele cu răniţi.

Lumea se mişcă pe stradă până târziu noaptea. Pe la 10 vine poruncă cătră toate direc-toriile să ascundă actele şi să plătească slujba-şilor salarele pe 3 luni înainte. Iarăşi nelinişte, iarăşi frică! Cei mai nerăbdători, apucă ce pot, se pun în trăsuri şi o apucă la sănătoasă. Sănă-tate bună!

Ziua de Luni îşi capătă din nou oraşul pri-velişteа pacinică. Sunt şi acum, nu-i vorbă guri sparte cari lăţesc câte şi mai câte năzdrăvănii dar mulţimea nu-i mai iea în samă. Pe drum se mai văd trăsuri de răniţi, de dată sunt însă mai cruţaţi ca eri. Doar o ceată ca de vre-o 70 de Moscali mai trezeşte mişcare şi strigăte.

In schimb însă diseară pe la 8 ceasuri se naşte din nou straşnic taraboi în oraş. Se în-torc soldaţii învingători. Insufleţirea e fără sea-măn. Strigăte de „Ura!" „Bravo!" „Trăiască" nu mai au sfârşit. Pe urma soldaţilor mai vin soldaţi prinşi. Pe alt drum se aduce prada

fapt informaţiunile telegrafice din Berlin. Ce-13 divizii de armată ruscască fac a 6-a parte intreaga putere armată europeană a Rusiei. arta acestei părţi a armatei ruseşti, după 18 ciniri mari, a fost hotărîtă de armata ger-nă. Aripa stângă şi dreaptă a armatei ger-ne, cu o rară sprinteneală a luat ofensiva în duşmanului, iar centrul armatei germane a ut ocol împresurând pe la spate armata ru-ască. Un ziar german scrie că 250.000 de şi, adecă a 6-a parte din întreaga putere ar-tă europeană a imperiului rusesc şi-a aflat dan-ul în patruunghiul Soldau—Hohenstein—rtenburg—Ortelsburg.

Dacă veştile acestea lansate din sursă dem-de toată încrederea, permise pentru publi-te de cenzura militară germană, se vor con-ma şi oficial, atunci este atât de evident că ligerea germană are o extraordinar de mare portanţă pentru campania noastră din Rusia ţiaţia.

Geramnii şi Ruşii.

Un ziar din străinătate aduce o telegramă Petersburg din care se lămureşte că toate rpurile ruseşti intrate în lupta dela lacul Ma-avusesceră de gând să intre în Pozen. — zii sfărâmate cumplit!

Neutralitatea României nerespectată?

„Az Ujság" din Budapesta primeşte dela co-spondentul său de răsboi următoarea telegra-(datată din 31 August, orele 8 seara):

„In chip necinstit Ruşii nesocotesc neutrali-ea României. Sosesc informaţiuni din mai alte locuri, că Ruşii necontenit trimit material răsboi Sârbiei pe Dunăre. Se svoneşte că fac gătiri pentru a debarca în Sârbia trupe ru-şti".

Wilson şi pacea.

Viena. — Se răspândise ştiri despre o inter-nţie a preşedintelui Statelor-Unite. Adevă-, că acum o săptămână preşedintele Wilson resase suveranilor statelor beligerante şi pre-ntelui republicei franceze câte o telegramă avorul păcii. Intervenţia însă n'a avut rezul-. Atâta încercare nu s'a mai făcut.

pele germane din Belgia împotriva Ruşilor.

„Neues Viener Tagblatt" crede, că în Polo-ostică operează şi trupe cari s'au luptat bi-oare în Belgia. In Belgia au fost duşi glo-şi, iar armatele cari au ocupat această ţară, putea ajunge după un marş de 5 zile, fără ultăţi la Varşovia, ba o parte din armata mană de ost poate fi trimisă şi pe câmpul răsboiu din Polonia sudică.

---

boi. Două trăsuri de puşti ruseşti, multe trăi de muniţie luate cu cai cu tot, o muzică mi-ră, dupăce vre-o câteva mitraileze şi două uri, se zice că ar fi fost aduse noaptea. In a acestor dovezi de pace liniştea se resta-din nou. Locuitorii fugiţi din satele lor de aza răsboiului se întoarseră înapoi spre e.

Printre atâtea noutăţi aduse de pe câmpul uptă, soldaţii mai aduc sub baionetă din când ind câte doi, trei şi câte opt indivizi aduşi Rarancea. Aceştia sunt vânzătorii, cari au at Moscaliior pentru vre-o câteva ruble nurile şi puterea ostaşilor noştri. N'are su-nostru destul dispreţ pentru fapta lor. ace are răsboiul mai crud în sine, sunt vân-ii de patrie. In Rarancea s'au aflat destui. pedeapsa lor cea mai mică e spânzurătoa-. Oare ştiu cei legaţi în lanţuri, cu feţele do-ite incotro îi duce? La judecată scurtă şi colo la spânzurătoare. Păcat că nu-i pe-ă mai aspră decât aceasta...

Şi asa trecură cele 3 zile de sbucium şi în-dare iute, par'că totul s'ar fi întâmplat în-ceas. Norocul care însoţeşte armatele noa-la graniţa Bosniei şi cea a Galiţiei, nu le-a sit nici la graniţa Bucovinei. Moscalii, cari ngrămădiră cu putere uriaşă ca să treacă Cernăuţi, nu-şi ajunseră ţinta. Vre-o opt din ei numai avură acest noroc — cei luaţi insoare...

(„Foaia Poporului" — Cernăuţi).

Lupta poate ţine încă multe zile.

„Reichspost" primeşte dela corespondentul său de pe câmpul de răsboiu din nord: Lupta poate ţine încă multe zile, stând în foc de ambele părţi forte considerabile. Ruşii respinşi se concentrează din nou în şanturi. Impotriva acestora un atac din front ar fi zadarnic şi ar reclama prea multe jertfe. Trupele noastre au de făcut în consecinţă mişcări obositoare pentru a-i încunjura pe Ruşi.

Răsboiul cu Ruşii.

(A. T. U.) Dela cartierul presei s'a dat Luni seara următoarea telegramă oficială: pe câmpul de răsboi din nord trupele noastre stăruiesc şi mai departe în luptă grea spre sud dela linia Lublin-Crasnostav-Grubiesov. Se aşteaptă în curând ciocnirea hotărâtoare.

In Balcan n'a survenit nici o schimbare în situaţia cunoscută de ieri.

Viena. — La loc oficial au sosit veşti că la trupele noastre cari înaintează spre nord dela Zamosc şi spre Lublin, s'a alipit o a treia armată care înaintează în direcţia Socal spre Wladimir-Wolynskij. Trupele noastre au stricat linia luată în planul de ofensivă al Ruşilor.

In aripa dreaptă, în jurul Nisniov-ului, decurg lupte îndârjite deja de câteva zile, şi situaţia este favorabilă pentru noi. Armatele ruseşti văzând cu ochii se fac incapabile de rezistenţă.

Viena. — **„Reichspost" primeşte de pe câmpul de răsboi din nordest următoarea telegramă: Sunt indicii că armata rusească a părăsit terenul din nordul Lublin-ului. Astfel că acţiunea trupelor de sub comanda generalului de cavalerie Dankl este liberă, şi aduce cu sine avantajii remarcabile, pentrucă uşurează şi acţiunea centrului armatei noastre.**

Situaţia armatelor noastre.

Viena. — După cum sosesc ziarelor ştirile de pe câmpul de răsboi toate conglăsuiesc, că trupele austro-ungare, cari au luat ofenziva în partea de nord sunt consistente şi înaintează victorioase. Sunt în preajma luptelor decisive.

Situaţia în partea ostică e schimbăcioasă, dar favorabilă. După informaţiile ce primim se crede că comandanţii trupelor noastre urmează întru toate tactica germană faţă de Francezi. Trupele se ţin tari în poziţiile lor faţă cu preponderanţa duşmanului.

Succesele de până acum se datorează conducătorilor geniali şi ţinutei brave a ostaşilor.

Ruşii respinşi.

Viena. — Corespondentul de răsboi a lui „Neue Freie Presse", comunică, că ieri în Lemberg numai timp de 4 ore s'a auzit bubuitul tunurilor. Din aceasta rezultă, că linia de bătaie s'a depărtat dela Lemberg.

Germanii impresoară Parisul.

Amsterdam. — „Telegraf" din Paris anunţă, că comandamentul francez aşteaptă nu preste mult timp impresurarea Parisului. Comunicaţie telegrafică cu Londonul numai prin Boulogne se mai poate, iar cu Olanda prin Boulogne şi Folerton.

Nimicirea oraşului Löwen.

„Sonn und Montagszeitung" anunţă din Berlin: Din Rotterdam se raportează despre nimicirea oraşului Löwen următoarele: In pivniţa mănăstirei au fost găsite cadavrele a cincizeci soldaţi germani. Aceştia au fost omorâţi de un călugăr la îndemnul starețului mănăstirei. Starețul, constatându-se că şi-a bătut chiar joc de soldaţi, după ce au fost omorâţi, a fost din pedeapsă împuşcat. S'a mai constatat că s'a împuşcat din ferestrele caselor asupra soldaţilor. Comandamentul trupelor germane a dat din cauza aceasta ordin pentru dărâmarea oraşului.

Zeppelin deasupra Antwerpenului.

Corespondentul din Anwerpen al ziarului „Daily Chronicle" raportează că bombele aruncate de balonul „Zeppelin" care a zburat deasupra oraşului, au făcut pagube în aproape 900 de case, iar 60 le-a distrus de tot. Numărul victimelor încă nu e cunoscut. Toate bombele au fost aruncate mai cu seamă asupra edificiilor publice şi a palatului regal.

Comunicate franceze.

„Agenţia Havas" prezintă retragerea Francezilor în chipul următor: De pe câmpul de răsboiu s'a dat următorul comunicat: Inaintăm încet în Vogezi şi în Lorena, unde de două zile e în curgere o luptă îndârjită. am bătut lângă Longuyon şi Spincour armatele moştenitorului. Lângă Neufchateau şi Paliseul am suferit o înfrângere parţială, din care cauză am fost constrânşi să ne retragem spre Meusa. Intre Meusa şi Rhetel pregătim o acţiune în stil mare. Trupele franceze şi engleze din ţinuturile Hugel şi Cambrai, atăcate de duşman în număr covârşitor. Alaltăieri s'a început lupta pe o linie foarte lungă în ţinuturile dela St. Quentin, Ham şi Peroune. Aripa noastră dreaptă a respins spre Oise garda prusiacă şi al 10-lea corp prusiac, dar în urma avansării aripei drepte a armatei germane, am fost siliţi să ne retragem. Duşmanul n'a reuşit să ne desfacă şirurile în nici o parte. Spiritul trupelor e excelent.

O altă telegramă a agenţiei Havas spune: Situaţia generală e neschimbată, afară de aripi. Faţă de aripa noastră stângă Germanii au câştigat teren. In centru n'a avut loc nici o schimbare esenţială. Azi n'a avut loc nici o luptă. In Lorena am reportat noui succese. Un aeroplan german a aruncat şi azi 2 bombe asupra Parisului. O bombă n'a explodat, iar a doua a cauzat numai pagube neînsemnate.

Informaţii austriace oficioase în Bucureşti.

Bucureşti. — Forurile austro-ungare sunt foarte delicate acum faţă de opinia publică românească. Vor cu orice preţ să câştige şi să-şi păstreze simpatiile noastre. Văzând că ziarele aduc foarte multe informaţii din izvoare franceze, engleze şi ruseşti, adeseori neplăcute, s'au temut ca nu cumva ştirile acestea să împingă publicul românesc în tabăra contrară. Au pus deci totul în mişcare ca obştea românească să fie pe deplin informată şi din izvor austriac şi german. După cum se spune, în curând va apare un nou cotidian „Ziua", în care se vor publica neschimbate toate ştirile oficioase germane şi austriace.

La consulul austro-ungar din Bucureşti de acum încolo zi de zi se vor afişa telegramele oficioase în trei limbi: româneşte, nemţeşte şi ungureşte, „ca opinia publică românească să fie pe deplin şi lămurit informată".

Duminecă pe tabla consulatului a fost afişată următoarea telegramă a contelui Berchtold:

„Faţă de ştirile despre biruinţe sârbeşti senzaţionale, atrag atenţia tuturora asupra rapoartelor oficioase ale comndamentului armatei. Rapoartele militare austro-ungare, publicate, sunt milităreşte scurte, concise, lipsite de părţi poetice; nu poate spune nimeni, că ascund sau întortochează adevărul. In Serbia de nord, unde se află concentrat grosul armatei sârbeşti, trupele noastre ţin ocupate cele mai importante poziţii şi resping toate atacurile sârbeşti: Vrăjmaşul e istovit, a renunţat la orice fel de contra-atacuri. Ştirea aceea sârbească, în care se spune, că Sârbii ne-au bătut trupele, e minciună până la cea din urmă literă. Contele Berchtold, ministru de externe".

Alaltăseară a fost afişată următoarea telegramă:

„Comandamentul armatei raportează oficios că trupele noastre din Bucovina au câştigat o nouă biruinţă asupra Ruşilor. Am făcut prisonieri 400 de cazaci, ne-au căzut în mână 10 tunuri, mai multe mitraliere şi 24 bucătării ambulante".

De aci încolo ştirile acestea se vor publica regulat. Cum se vede, li se simte necesitatea.

Italia împotriva Angliei.

„Morgen" anunţă: Ziarele din Milano, mai cu seamă ziarele „Lombardia" şi „Uniove" sunt informate că guvernul italian a protestat foarte energic în Anglia împotriva măsurilor militare luate pentru anexarea Egiptului.

Italia ar fi declarat, că în baza neutralităţii sale are drept să pretindă, ca vapoarele ei comerciale şi de răsboi să aibă drum liber în porturile şi apele egiptiene. După „Unione" Italia ar fi ameninţat chiar în Londra că în caz dacă Egiptul ar fi proclamat de colonie engleză, Italia ar fi constrânsă, deşi nu o face bucuros, să ia contramăsurile necesare.

„Ambulanța Petran" Cluj

APEL!

Trei sute de mii de **Români** stau azi sub arme la hotare întru apărarea monarhiei. Năvalnica lor vitejie și neînduplecata lor statornicie vor presera cu morți și răniți câmpurile de luptă. Jalea ne cutremură pentru morți, mila ne întărește pentru răniți!

Am socotit deci, că este o datorie și necesitate pe cât de omenească, pe atât de românească, ca aici în Cluj, unde se vor concentra în vederea clinicilor în primul rând victimile din câmpul de răsboi nordic, să creiăm o instituție românească **pentru răniți.**

Iată pentru ce institutut „Economul" a organizat cu ajutorul reuniunii femeilor și a despărțământului Cluj a Asociațiunei sub direcția doctorului Bașiota în casele din grădina Petran **un spital cu 15 paturi și o ambulanță pentru răniți,** cărora le ofere gratuit întreținere, tratament medical și pansamente.

Astfel instituit **primul spital românesc** din monarhie, susținerea lui după proiectul de buget reclamă aproximativ 15,000 coroane la an, din care sumă partea cea mai mare e hotărît să o poarte „Economul" din cuota sa filantropică, destinându-o în prevalență pentru acest scop, iar pentru rest „Ambulanța Petran" e silită a apela la generositatea obștei românești admițându-se colectă publică prin ordinul Nr. 84/914 al dlui comisar reg. ung. din Cluj.

Moratoriul și judecătoriile.

Ministrul de justiție a emis sub nr. 13300 o ordinațiune prin care normează procedura procesuală și extraprocesuală în cursul moratoriului. Din aceasta foarte importantă ordinațiune vedem, deoparte, în ce măsură pot fi validitate pretensiunile, ce nu cad sub dispozițiile moratoriului, iar de altă parte ce procedură trebuie urmată în ce privește pretenziunile supuse moratoriului.

Pretenziunile, cari nu cad sub dispozițiile moratoriului, de sine înțeles, se pot validita prin proces și în cursul răsboiului. Dacă judecătoria îl judecă pe pârît, atunci va și enunța în decisul, ce-l aduce, că acela poate fi executat, fără privire la moratoriu. In cazul acesta sunt admise toate actele execuționale, cu restricția, că asupra imobiliilor la nici un caz nu poate fi efectuită licitația, iar licitația mobilară numai, dacă judecătoria a ordonat-o în temeiul §-lui 104 al legii execuționale (mărfuri expuse stricăciunii) sau după cumpănirea serioasă a tuturor împrejurărilor. Ministrul de justiție însă face judecătoriile atente, să nu ordoneze nici licitații mobilare, dacă nu sunt prospecte, ca acelea să aibă rezultat mulțămitor.

O dispoziție importantă a ordinațiunii este, că în cursul moratoriului creditorii nu pot cere deschiderea concursului. (La cererea debitorului însă judecătoria poate ordona deschiderea concursului). Cererile pentru deschiderea concursului, prezentate mai înainte judecătoriei asemenea rămân nerezolvate în cursul moratorului.

Dela 15 August a. c. încoace pretensiunile în bani, cari cad sub moratoriu, nu se pot împrocesua. Judecătoria este obligată a respinge din oficiu, o pâră, din care nu se vede, că pretensiunea, a cărei validitare se cere, nu este supusă moratoriului. Din acelaș motiv trebuie respinse și cererile pentru emiterea unor mandate de plată (fizetési meghagyás). Dacă în contra mandatului de plată, emis înainte de 15 August 1914, s'a înaintat protest, atunci judecătoria trebuie să pună zi de pertractare, chiar și dacă protestul s'a înaintat la 15 August 1914 sau mai târziu. Dacă în urma unei acțiuni cambiale sumare, înaintată judecătoriei înainte de 15 August 1914 aceasta încă nu a liberat decisul sumar, sau în contra decisului sumar adus s'au înaintat excepții, atunci trebuie pusă zi de pertractare pentru acțiunea cambială, chiar și dacă excepțiile s'au înaintat la 15 August 1914 sau mai târziu. Pentru încassarea sau asigurarea unei pretensiuni, supuse moratorului, nu se poate ordona nici execuția de escontentare și nici cea de asigurare, iar execuția ordonată mai înainte nu se poate efectui în cursul moratorului; asemenea nu se poate ordona și efectui licitația, excepționând cazurile, prevăzute în § 104 al art. de lege 40 din anul 1881.

Intrebare este ce se întâmplă cu procesele deja în curgere în cursul moratoriului pentru pretensiuni, supuse moratoriului? Se pot purta, în general, astfel de procese? Răspunsul este da, pentrucă ordinațiunea ministrului obligă judecătoriile să respingă numai acele pâre, supuse moratorului, cari s'au înaintat judecătoriei după 15 August 1914. Dar dacă acțiunea s'a înaintat înainte de 15 August 1914 pentru o pretensiune supusă moratoriului, atunci procesul trebuie pertractat și adusă sentință. Deosebirea va fi **numai**, că în sentință nu se va fixa terminul de îndeplinire, ca de obiceiu, ci judecătoria va enunța, că terminul acesta va începe a decurge din ziua intrării în putere de drept a sentinței, ce se va fixa ulterior prin ordinațiunea de sistare a moratorului. De exemplu: Cineva a înaintat la judecătorie în 5 August 1914 o pâră pentru o pretensiune a sa scadentă la 4 August 1914. Judecătoria a admis pâra, deși pretensiunea cade sub moratoriu — fiindcă a fost prezentată înainte de 15 August 1914. Procesul se pertractează, se aduce sentință, care intră în putere de drept; plata însă totuși nu trebuie făcută, decât numai după trecerea terminului dela intrarea în putere de drept a sentinței, pe care o va fixa ordinațiunea de sistare a moratorului.

(„R. E.")

INFORMAȚIUNI.

Scrisoare

N. B. Seleușanu.

Dormiți, dormiți scumpii mei. Razele lunii furișându-se pe fereastră vă surprinde pe față visuri fericite. N'am putere să vă pomenesc, așa de blând zimbiți în tăcerea dureroasă a odăiței. Somnul e bun, iubește nevinovații, el nu vă spune că tăticul vostru se duce, il chiamă țara și datoria.

A venit ieri porunca, voi erați la plimbare și nu s'a aflat nici un suflet rău care să vă descopere că eu trebuie să mă duc. Bunul nostru împărat a scos sabia, a dat cuvânt popoarelor sale să alerge la hotare.

M'a durut inima, era să vă spun, dar mă temeam că-mi veți înmoia inima cu plânsul vostru. De aceea v'am sărutat așa cu foc aseară, și de aceea am fost așa de bun față de voi.

Imi pun viața în mânile Celui de sus, El e ocrotitorul tuturor orfanilor, să nu vă temeți de nimic, El va avea grijă de voi. Adunați-vă seara, împreunați-vă mânușițele și rugați-vă pentru împăratul nostru, pentru armata sa și pentru mine.

Și tu părtașa mea de căsnicie, fii credincioasă, fii bună și iubește copiii lipsiți de tată. Când i culci seara sărută-i și în locul meu și povestește-le de tatăl care luptă undeva departe pentru cinstea țării și pentru fericirea poporului din care face parte. Iar de va rămânea acolo lovit de vre-un glonț dușman, aibi grijă de ei, crește-i bine în frica lui Dzeu și în cinstea de a fi Români. Cu acest gând îmi voi lăsa liniștit capul pe câmpul de luptă, știind că fiii mei vor fi și ei gata ori când să moară pentru țară.

Se ivesc deja zorile, la poartă sună goarna, vă las un ultim rămas bun. Fiți cuminți, iubiți-vă unul pe altul și gândiți la mine.

Dormiți mai departe somnul vostru nevinovat, nu mai pot rămânea, goarna mă chiamă. Dumnezeu să vă binecuvinteze!

Arad, 2 Septemvrie 1914.

Ce-i cu ziarele din România? *De vre-o lună și mai bine nu mai primim în Arad nici un ziar din România, pe când în alte părți ale țării — după cum aflăm — ele sosesc și se înmanuiază regulat. De aceea ne-ar plăcea dacă direcțiunea poștei din localitate ne-ar da o lămurire în această privință.*

Doar între România și Austro-Ungaria sunt relațiuni de prietenie. Ziarele berlineze sosesc regulat. De ce sunt oprite tocmai ziarele românești din România? De ce oare, pentru Dumnezeu sfântul? Sau doară astfel e vorba să se strângă tot mai bine legăturile între Ungaria și România? Atunci faceți bine și puneți la rând și pe de-al de contele Andrássy cu articolii lor.

Ne-ar plăcea, ca direcția poștei să lă[...] rească chestia: e la mijloc o opreliște, lipsă [...] *bunăvoință sau lipsă de ori ce control* la poștă

Românii lugojeni înrolați în regimentul [...] honvezi (glotași) azi, Mercuri, în preziua [...] cării lor spre câmpul de onoare transmit [...] coloanele acestui ziar un călduros salut și [...] strângere românească de mână tuturor [...] murilor, prietenilor și cunoscuților lor.

Românii din Vrani înrolați în armată ne-[...] cercetat in corpore la redacție și ne-au r[...] să transmitem prin coloanele ziarului nostru [...] călduros rămas bun către toți cei iubiți ai [...] de acasă. — Aureliu Lățan, George Coloj[...] și Ioan Miter caporali; George Chercotă și I[...] dor Irimia gefreiteri: Iuliu Roșca, Iosif Ivas[...] Străin Răboru, Iosif Miclea Popa, Martin M[...] tean, Gavril Jita, Trifon Micșa, Ioan Ciu[...] Ioan Musca, Ioan Surlaș, Valeriu Surlaș [...] Păun Petrica infanteriști.

Procesul Mangra. Pe ziua de de ieri se [...] mânaseră, a nu mai știm a câtea oară, des[...] terile procesului intentat de Mangra tineri[...] Dr. Cornel Luțai, Dr. Emil Velici, Dr. Iuli[...] Borneas, și Vasile Boneu, pentru ofenză, re[...] huiduială. Incercările judecătoriei din Arad [...] a tranșa afacerea, înduplecând pe acuzați s[...] ceară scuzele, au rămas cu totul zadarnice. [...] tunci judecătorul, deși cei din urmă doi do[...] lipseau și chemați fiind sub drapel, și acea[...] era motiv de-a se amâna desbaterile, — a su[...] pendat ex offo procedura. E interesantă mo[...] varea decisiunei judecătorești. *Ci-că „în [...]* mente, ca cele de azi, trebuie să trăim în p[...] și înțelegere.... necesară fiind înțelegerea [...] deosebire între Români și Maghiari.... cari lu[...] alături pentru patrie și pentru rege...." Vom [...] motivarea pe de-a întregul, îndată ce se [...] redacta în scris.

Un proces de agitație. Am scris la tim[...] său, că d. Petru Teodor, tipograf din Arad [...] fost deținut la începutul conflictului nostru [...] Serbia, sub cuvânt că „în 28 Iulie a. c. în [...] alor 6—8 persoane, comentase un articol [...] „Arad és Vidéke" și *zise: Așa le trebuie* [...] gurilor, jos cu ei, ce-au căutat au găsit, pe[...] că din pricina unui om răstoarnă toată țea[...] cu aș clădi numai școale românești, aș as[...] pe unguri pretutindeni — va bate ceasul [...] Sârbii vor răsplăti Maghiarilor, podul dela S[...] lin l'au aruncat în aer Sârbii, 1500 de Un[...] au perit acolo". (actul de acuză nr. 1051[...] 1914 ü. sz.) Acuza a fost întemeiată pe [...] graful 171 pentru ațâțare la ură în contra [...] ghiarilor. Ieri s'a ținut desbaterea în fața tri[...] nalului din Arad. Acuzatul a fost achitat, [...] motiv, că mulțimea, în fața căreia s'au r[...] cuvintele incriminate, a fost compusă în ma[...] ritate din femei, locul, unde s'au rostit — [...] dina cârciumei — a fost un loc închis, nu [...] blic, și mulțimea, către care s'a adresat ac[...] zatul au fost tot maghiari, iar Maghiarii nu [...] fi ațâțați în contra Maghiarilor, și astfel c[...] teriile paragrafului 171 nu se găsesc.

Apărarea a făcut-o *Dr. Iustin Marșeu.* De[...] baterile au fost secrete. Procurorul a înain[...] recurs.

Ultima oră.

GERMANII ȘI FRANCEZII.

„Pester Lloyd" anunță că trupele germ[...] **au sosit în apropierea Parisului.** Deasupra c[...] **pitalei s'au ivit două aeroplane** germane [...] **runcând bombe. Consiliul de miniștri** e apro[...] **în permanență. Unii** *miniștri sperează să* ca[...] **ajutor de 200.000 oameni dela Japonia.**

Antwerpenul (Anvers) e aproape în rui[...]

ALEGEREA DE PAPĂ.

La întâia și a doua votare, candidatul [...] **a primit 30 de voturi. Alegerea lui** e ca și sig[...]

LA GRANIȚA RUSEASCĂ

Se anunță din Viena, că atât centrul că[...] **aripa noastră din dreapta au trecut** în ofensi[...] **Cercurile noastre militare și civile** sunt reze[...] **vate în comunicarea știrilor de pe** câmpul [...] **răsboi, din motive strategice. „Neue** Freie Pr[...] **se" primește dela corespondentul ei** de pe c[...] **pul de răsboi știrea, că lupta se dă** la o [...] **distanță de Lemberg.**

Redactor responsabil: **Constantin Sa[...]**

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe acții în Arad. — Editor responsabil: Prof. VASILE STOICA.